

SUHTLEMINE ON LAHE! – UUENDATUD ÕPPEVARA INIMESEÕPETUSES

Vastavalt muutunud riiklikule õppekavale on uuenduskuuri läbi teinud ka 6. klassi inimeseõpetuse õppevara, milles on põhirõhk suhtlemisõpetusel. Uuenenud õppevarakomplekti kuulub nii õpik kui töövihik pealkirjaga „Suhtlemine lahedaks!“. Õpetajaraamatut ei uuendatud, kuid eelmist trükki on õpetajal võimalik kasutada ka uuendatud õpiku ja töövihikuga.

Mida kasulikku leiab uuest õpikust?

Õpikus on **üksteist suuremat teemat**, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Iga väiksem peatükk algab **mõtteteraga**, mis aitab õpilase mõtet suunata sellele, millest juttu tuleb. Erinevalt vanast õpikust on nüüd mõtteterade juures ka **suunavad küsimused**.

Enesekontrolli teema algab mõtteteraga (nt *tormid sunnivad tammesid ajama oma juuri sügavamale*). Lisatud on küsimus – *kuidas võiks see mõttetera olla seotud enesekontrolliga?*

Olulisel mõistel ja ideed on toodud lehekülje servadele. Tärniga tähistatud sõnade kohta on seletus õpiku lõpus sõnastikus. Tekstis on **elulisi näiteid** ja arutlema kutsuvaid **küsimusi**. Erinevalt vanast õpikust on nüüd iga elulise näite juures suunav küsimus, mis aitab algatada õpetajal klassis arutelu või suunab õpilast iseseisval lugemisel.

Koostöö teema juures on järgmine näide: *7 a plaanis kevadisel koolivaheajal korraldada ööbimisega matka. Et üritus laabuks, pandi kõigepealt üheskoos kirja kõik see, mida on vaja eelnevalt teha, aga ka need toimingud, mis seisavad ees matkal. Seejärel arutati, kes millega paremini toime tuleb ja kuidas klassiürituse õnnestumisse panustada tahab.*

Näite juures on arutlemiseks küsimus – *milline on teie klassi järgmine ühistegevus?*

Erinevalt vanast õpikust on uuendatud õppevaras suurem rõhk pandud erinevat tüüpi ülesannetele, mis on täienduseks 6. klassi töövihikule. Iga põhipeatüki lõpus on neli erinevat ülesannete blokki. Aruteluküsimused on tähistatud pealkirjaga „**Mõttele ise ja kuula teisi!**“. Iga küsimuse juures on soovitus, kas seda käsitleda individuaalselt, paaris või rühmatööna.

Näiteks suhtlemisvahendite ja -oskuste teema lõpus on järgmine aruteluküsimus:

Millele viitab olukord, kui suhtleja kehakeel ja sõnad ei lähe kokku? Tooge näiteid ja arutlege niisuguste olukordade üle rühmades.

Aktiivtööd kogu klassile leiab õpikust üles märksõna alt „**Tehke koos!**“. Nende hulgas on nii selliseid ülesandeid, mis sobivad tunniväliseks tegevuseks, koduseks tööks koos väiksema rühmaga kui ka torredaks vahelalaks koolitunni jooksul. Suurem rõhk on pandud koostööoskuste arendamisele, loovusele ja aktiivsele tegutsemisele.

Näiteks rühma kuulumist ja kaaslaste mõju aitab selgitada aktiivtöö, kus suletud silmadega tuleb moodustada kolmnurk. Õpikus on antud selged juhised aktiivtöö läbiviimiseks. Üheskoos saab arutada järgmist küsimust üle – *millist survet rühma poolt tundsite? Mis tunne oli olla pimesi juhitud? Mida tundsite need, kes kippusid teisi suunama?*

Uus rubriik on ka „**Raamat räägib!**“, kus on võimalus analüüsida erinevaid inimeseõpetuse teemadega seostuvaid raa-

matukatkendeid. Abiks on taaskord suunavad temaatilised küsimused.

Näiteks konfliktide lahendamise näitena on välja toodud katkend Ferenc Molnári raamatust „Pältänavas poisid“, kus Päl tänav ja Boka poiste vahel tekkis tüli. Aruteluks ja analüüsiks on järgmine mõte: *konfliktide lahendamiseks on mitmeid võimalusi. Kas sinu arvates olid Boka ettepanekud mõistlikud? Põhjenda.*

Erinevalt vanast õpikust on nüüd lisatud õpikusse ideid **lõimingu ülesanneteks**. Need on tähistatud värviliste jutumullidega, mille sees on õppeainete nimetused (nt Inimeseõpetus ja kunstõpetus; Inimeseõpetus ja ühiskonnaõpetus jms).

Suhtlemise komponentidest rääkides (*teabe vahetamine, suhtluskaaslaste tajumine, mõjutamine*) on omavahel kokku viidud inimeseõpetus, kunsti- ja tööõpetus. Õpilaste ülesandeks on mõelda ühiselt välja oma klassi tutvustav sümbol – märk. *Mis teavet või sõnumit võiks see teistele klassi kohta edasi anda? Kus seda saaks kasutada? Ülesande teostamiseks võib kasutada erinevaid materjale (nt puit, metall, paber, kangas jms).*

Traditsiooniliselt lõpeb iga põhipeatükk kokkuvõttega, mis aitab õpilasel tagasi vaadata käsitletud teemadele ja meenutada olulisemat.

Miks tasub eelistada uut töövihikut?

Töövihiku uuendamisel oli lisaks õppevara muutustele oluline roll ka õpetajate ettepanekutel. Nüüd ei ole töövihik enam nii mahukas, sisaldab rohkem eri tüüpi

ülesandeid (nt uurimuslikud ülesanded, fantaasiaülesanded, rollimängude juhised, hinnanguskaalad, juhtumite analüüsid). Ülesannete hulk on kooskõlas tundi mahuga. Tööviku struktuur jälgib õpiku oma ja nii on kergem õppevara kasutada. Lisaks on olulisemaks muudatuseks iga põhiteema lõpus olev kokkuvõttev ülesanne, mille vastused leiab õpilane töövihiku tagant.

Töökavad on suureks abiks

Koolibri kodulehel on kättesaadav **6. klassi inimeseõpetuse näidistöökava**. Tabelis on välja toodud riikliku õppekava põhiteemad, alateemad ja juurde on pandud konkreetsete peatükkide nimetused õpikust ning töövihikust. Töökavas on õpetükid jaotatud 35 ainetunni vahel, välja on toodud iga tunni kohta õppematerjal, õpitulemused, põhimõisted, valik meetoditest ja tegevustest, soovitusel hindamiseks ja viide laiendavatele teemadele. Töökava koostab iga õpetaja endale ise, kuid see annab võimaluse paremini mõista, milline on autorite nägemus õppevara kasutamisest ning valmisolevat töökava on kerge igaühel endal täiendada.

Töökava näide: klb.ee/Q.

Meie soov on, et õpikus toodud näpunäidetest ja nii õpikus kui ka töövihikus toodud ülesannete lahendamiseks on õpilasele praktilist kasu oma suhtlemisoskuse lihvimisel. Täname Erle Põiklikku, Võrumaa ja Tartumaa inimeseõpetuse ainesektioone, Kunda Ühisgümnaasiumi raamatukogu juhatajat Luule Raami ja kõiki teisi, kes uuenenud õppevara valmimisele kaasa aitasid.

MARGIT KAGADZE ja
KATRIN KULLASEPP,
autorid